ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥ: ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರ

ಇಂದಿನ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಘ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು ವೇ(ಳು) ೞು ಗ್ರಾಮ .ಈಜಿಲ್ಲೆಯ ಸವದತ್ತಿ (ಸೌಂದತ್ತಿ. ಸೌದತ್ತಿ, ಸಾವನತ್ತಿ) ಎಂಬುದರ ಸಂಸ್ಕ್ಯತಿಕರಣಗೊಳಿಸಿದ ರೂಪವೆ ಸುಂಗಧವರ್ತಿ. ಸೌದತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತೆನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಪರಸಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಾಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವ–ಸವದತ್ತಿಯ ಸುತ್ತಣ ಘ್ರದೇಶವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಘ್ರಸಿದ್ದ ರಟ್ಟಕುಲ ಘ್ರ ಧಾನರು ಆಳಿದರು. ಸುಮಾರುೞ೫೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀಘಕಾಲಈ ರಟ್ಟರ ಆಲಿಳ್ವಿಕೆಯಿತ್ತು.ಅವರ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕ್ಯತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗ:ಳನ್ನು ಜೆ.ಎಫ. ಪೀಟ ಘ್ರಕಟಸಿದ್ದಾರೆ(೧೮೭೪).

ಸೌಂದತ್ತಿ –ಸದತ್ತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದರೂಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ತೃ ಪಿಕರವಾಗಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಜನರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಹಿರುವಂತೆ ಸೌಂದತ್ತಿ– ಸೌದತ್ತಿ –ಸವದತ್ತಿ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸುಗಧವರ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದ ತದವ ರೂಪಗಳಲ್ಲ.ವಾಸ್ತವವು ಇದರ ತದ್ವಿರುದ್ದವಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ ಭಾಷಿಕ ಘ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದಕ್ಕೊ ಮೂಲ ಶಬ್ದ 'ಸವಣದತ್ತಿ' ಎಂಬುದು .ಜೈನ ಮುನಿಗಳಾದ ಶ್ರ ಮಣವು ಘ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಣ–ಸವಣ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ: ಜೌನ ಸನ್ಯಾಸಿಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ,ಶ್ರಮಣ–ಶ್ರವಣ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಯುಗ್ಮ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಘ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಣ–ಸವಣ ಎಂಬ ಸಮಾನರೂಪ ಗಳಿವೆ.ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಘ್ರಾಕೃತ ರೂಪಗಳು ೧೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಸೌದತ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಮನಹುಡಿಯು ಆ ಘ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ಅಪ್ಪಟ ಜೈನ ರಾದ ರಟ್ಟರ ಪಟ್ಟಜಿನಾಲಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಈಗ ಸಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ. ರಟ್ಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ಜೈನರ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಜೈನ ಮುನಿ ಸಂಘಗಳೂ, ಅನ್ವಯಗಳೂ, ಗಣಗಳೂ, ಗಚಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಎಂಬ ಅನ್ವಯವು ಘ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಂದ್ರ ಘ್ರಭ ತೀರ್ಥಂಕರರ ದೇವಾಲಯವೇ ಘ್ರ ಮುಖವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಚಂದಿಕಾಟವೆಂಬ ಗೆಸರೂ,ಮುನಿಸಂಘವೂ

ರೊಪಿತವಾಯಿತೆಂಬ ಅಭಿಫ್ರಾ ಯವಿದೆ: ಚಂದ್ರಿ ಕಾಟ ಎಂಬುದು ಸಳವಾಚಿ ಮೂಲದಿಂದಬಂದ ಅಭಿದಾನವೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

ಈ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರೇಯಗಣವೂ,ಸೇನಾನ್ವಯವೂ, ತಿಂತ್ರ್ರಣೀ ಗಚವೂ ಸೇರಿವೆ. ಸೌದತ್ತಿ–೧೨ ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಮುಳುಗುಂದ ಗೆಸರಿನ ಹಳ್ಳಿಯಜಿನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕನ್ನ ಭೊಭೂಜನು ತನ್ನ ಸೀವಟದಿಂದ ಎರಡು ಹುಣಸೆಯ ಮರಗಳ ನಡುವಣದ ಆರು ನಿರ್ವತನ ಭೊಮಿಯನ್ನು ಇತ್ತನು: ತಿಂತ್ರ್ರಿಣೀ ವೃಕ್ಷ ಯೋದ್ವ ೯ಯೋರ ಮಧ್ಯೆಯಾ ಸ್ಥಿತಾ ಭೂಮಿದರ್ವಾತ್ತಾ ಶ್ರೀಕನ್ನ ಭೂಭೂಜಾ [ಫೀಟ: ೧೮೭೪:೯೪] ತಿಂತ್ರಿಣೀ ವೃಕ್ಷದ ಸಂಬಧದಿಂದಾಗಿ ತಿಂತ್ರಿಣಗಚವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತ್ತು. ಹುಣಸಿಗಡಗಲಿಯ ಈ ತಿಂತ್ರಿಣಿಗಚವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಹುಣಸಿಹಡಗಲಿಯು ಈತಿಂತ್ರಿಣೀಗಚದ ಉಗಮಸ್ಥ್ಳ.

ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥವು ಮಳಹಾರೀ ಎಂಬ ನದಿಯ ಸೀಮಾ ಫ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಫ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಜೈನಯಾತ್ರಾಸ್ಥ್ಳ[ಫೀಟ:೧೮೭೪–೯೮].ಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥವು ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ವಾಗಿದ್ದು ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಶಿಷ್ಯರೂ ಒಂಬತ್ತು–ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಜಿನಮಂದಿರಗಳ ಸವಣರಿಗೆ ರಾಷ್ಟಕೂಟ ರಾಜರಿಂದ ದಾನದತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಡಲಟ್ಟ ಸ್ಥ್ಳ್ವೇ ಸವಣದತ್ತಿ. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥ್ ಸವಣರಿಗೆ ರಟ್ಟರಾಜರು ದತ್ತಿ. ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ ‘ಸವಣದತ್ತಿ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಚಾಲಿಪಡೆಯಿತ್ತು. ಸವಣದತ್ತಿ.ಎಂಬ ಶಬ್ಧರೂಪ ಕ್ರಾಮೇಣ ಜರನ ಉಚ್ಚಾರಣಾನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಗಳು ಹೊರಳುತ್ತ ಸವಣದತ್ತಿ ಸಂವದತ್ತಿ– ಸೌಂದತ್ತಿ–ಸವದತ್ತಿ – ಸೌದತ್ತಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸಾಗಳನ್ನುಪಡೆದು ಕೊಂಡಿದ.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿರುವ ಫ್ರ ಕಾರ ಮುಳ್ಗುಂದದ ‘ವರ ವೃಶ್ಯಜಾತಿಜಾತ’. ಶೇಪಿಭಿ: [೧೮೭೪:೯೦–೬೧] , ಅಂದರೆ ವೃಶ್ಯಕುಲದವರು(ಬಯಿಸಕುಲ) ಮೃಳಾಪತೀಥಕ್ಕೆ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನಿತು. ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದರು.ಸೌದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರೆನಿಸಿದ ರಾಜಮನೆತನದ ಆರಂಭದ ದೊರೆಹಳಾದ ಮೆರಡ, ಫೀಥ್ವೀರಾಜ, ಪಿಟ್ಟುಗ ,ಕನ್ನರ –ಎಂಬೀ ಆದ್ಯರು ಸಹ ಸವಣದತ್ತಿಯಾದ ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥದ ಆಡಳಿತ

ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿರ್ವಣಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರು. ಫ್ರಿಥ್ವಿರಾಮುನು ಮೈಳಾಪತೀಥದ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಛಾತ್ರ (ಚಟ್ಟ=ಶಿಷ್ಯ)ನಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಯೊತ್ತಿದನೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಖ್ವಲಿತವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ಸೌದತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯರುವ ಈಗಿನ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಇಡೀ ಗುಡ್ಡವೇ ಆಮೈಳಾಪ ತೀರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡಿ ರಟ್ಟರ ಪಟ್ಟಾಜಿನಾಲಯವೆಂದು ಈ ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ್ಲ ಹೇಲ್ಲಿದ್ದಾದೆ. ಈಸವದತ್ತಿ(ಸೌದತ್ತಿ) ಯು ಕುಹೂಂಡಿ(ಕೂಂಡಿ) ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ನೆಲೆವೀಡು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೌದತ್ತಿಯಿಂದ ವೇಣುಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ (ಬೆಳಗಾವಿ) ೭೦ ಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಲ್ಪ ಟ್ಟತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಆವೇಣುಗಾಮ–೭೦ಕ್ಕೆ ರಾಜದಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ರಟ್ಟರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯಗೊಳಿ ಸಿದ ಸಚಿವ ಬೀಚಣನು ತನ್ನ ಯಾದವ ನೃಪತಿಯಾದ ಕನ್ನರದೇವ (ಕೃಷ್ಣರಾಜ) ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಸವದತ್ತಿ ಮುಳ್ಗುಂದ –ಇವು ಧವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುವೇಂದು ಶಾಸನೋಕ್ತವಾಗಿದೆ[೧೮೭೪:೯೮೦].ಧವಳ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಬಾರಿ ಬರುವ ಬೆಳ್ವೊಲ ಮುನ್ನೂರರ ಫ್ರದೇಶ.ಈಧವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ವರ– ವೈಶ್ಯಜಾತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದ ಚಂದ್ರಾರ್ಯನ ಮಗನಾದ ಚೀಕಾರ್ಯನು ಮುಳ್ಗುಂದದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಜನಾಲಯವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೫೦ ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಾಸಿದನು. ಚೀಕಾರ್ಯಾನ ಮಹಂದಿರು ನಾಗಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅರಸಾರ್ಯಚಿಕ್ಕಮಗನಾದ ಅರಸಾರ್ಯನು ಜೈನ ನಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ, ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಲೂ ಕುಶಲನೂ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಚಿತ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದ ನೆಂದು ಕ್ರಿ ಶ.೯೦೨ರಶಾಸನ ಹೇಳುತ್ತದೆ.[ಫೀಟ:೧೮೭೪:೯೯೧:ಸಾಲು೫–೭]

ಅರಸಾರ್ಯನ (ಪಿತೃಕಾರಿತ) ತಂದೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಜಿನಾಲಯವು ಧವಳ ವಿಷಯದ ಮುಳ್ಗುಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದು ಚಂದ್ರಿ ಕಾವಾಟದ ಸೇನಾನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು.ಚಂದ್ರ ಫ್ರಭ ತೀರ್ಥಂಕರರ ದೇವಾಲಯದ ಮೂಲದ ಪರಪಂರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮುನಿಗಳು ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಯಾವುದೇ ಭಾಧಕಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಗಲೇ ಸೂಚಿಸಿದಾಗಿದೆ. ಸೌದತ್ತಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರಫ್ರಭತೀರ್ಥಂಕರರ ಸುತ್ತಿಯಿಂದ – ಚಂದ್ರಫ್ರಭ ಆಖ್ಯಾಯ ಜೈನಶಾಸನವೃದ್ಧಯೇ [೧೮೭೪: ೯೮೦: ಸಾಲು ೨೦] ಚಂದ್ರ ಫ್ರಭಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂವಾದಿ ಶಬ್ದವೇ ಚಂದ್ರಿಕಾ :ಚಂದ್ರಪ್ರಭು ತೀರ್ಥ್ಕರರ ಜಿನಾಲಯದ ಸ್ಥಳವೇ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ. ಚಂದ್ರಪ್ರಭರ ಶಾಸನವನ್ನು (ಜಿನೋಪದಿಷ್ಟ ಉಪದೇಶ ಸಾರ) ವೃದಿಸಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮುನಿಗಳು ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಪೂರ್ವಾಪರ ಹಾಗೂ ಅಂತರ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾಧಾರಗಳೆಲ್ಲ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿತೀರಿಸುವಂತೆ ಈ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದರು ಜೈನಯತಿಸಮುದಾಯ ಉಗಮಸ್ಥಳ ಮುಳ್ಗುಂದದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಜಿನಾಲಯ. ಇದು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಡುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಈ ಜೈನ ಗುರು ಪರಂಪ್ರೆಗೆಸೇರಿದ ಹಲವಾರು ಮುನಿ–ಭಟ್ಟಾರಕರ ಉಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ [ಎ.ಇ.೮, ೧೯೩. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೨: ಎ.ಆ.೧೬, ೫೫. ೧೦೫೩; ೫೧೧. ೧೮.೭೧. ೧೦೬೬–ಇತ್ಯಾದಿ] ಹಲವಾರು ಶಾಸನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ.

ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಷತ್ರವು ಮುಳ್ಗುಂದ, ಸವದತ್ತಿ. ವೇಣುಃಗ್ರಾಮ, ಐಹೊಳೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು,ಬದಾಮಿ, ಸೊರಟೂರು,ಬಂಕಾಪುರ ಮೊದಲಾದ ಜೈನಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ. ಉಪಾಸನಾ ಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮೂಲ ಸೆಲೆ ಎಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಿತು ಕುಳಿತಿರುವ 'ಮಳಹಾರೀ ನದೀ ಸೀಮಾ' ಎಂಬ ಬೆರಳುಸನ್ನೆಯ ಸೂಚನೆಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥವು ಮಳಹಾರೀ (ಮಲಪ್ರಭಾ) ತೊರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ಊರೆಂಬುದೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆ. ಮೈಳಾಪ ತೀರ್ಥದ ಕಾರೇಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಜಿನಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನರು ಮುಳ್ಳ್ ಭಟ್ಟಾರಕರು.ಇವರ ಕಾಲ ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೦೦. ಮುಳ್ಳಭಟ್ಟಾರಕರ ಶಿಷ್ಯರು ಗುಣಕೀರ್ತಿ ಮುನೀಶ್ವರರು. ಗುಣವಂತರೂ, ಸೂರಿಗಳೂ ಆದಗುಣಕೀರ್ತಿ ಮುನಿಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೩೫. ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ಇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಸ್ವಾಮಿ: ಇವರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೭೦ ಸವದತ್ತಿಯರಟ್ಟರ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಮೆರಡನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ (ಅಗ್ರನನ್ದನ) ಪೃಥ್ವೀರಾಮನು ಈ ಇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಷ್ಯನೂ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟಕೂಟರ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಮಹಾಸಾಮಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು[೧೮೭೪:೧೯೫:ಸಾಲು ೧೮]

ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೭೦ ರ ಆಜೂಬಾಜಿನಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀರಾಮನಿಂಧ(ತೇನ ಭೂಪೇನ) ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಜಿನಗೃವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟತು(ಕಾರಿತೇನ ಜಿನೇನ್ದ ಭವನ: ಅದೇ:೧೯೫ ಸಾಲು೧೩–೧೪]. ಈಜಿನಭವನಕ್ಕೆ ರಾಜನು ಆರು ನಿವರ್ತನದಷ್ಟು ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡದನು. ಅದಾದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಮುಂದೆ

ಇದೇ ಬಸದಿಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ (ಕತ್ತಭೂಪ) ಮತ್ತು ಆತನ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ (ಅಗ್ರಕಾಂತೆ) ಭಾಗಲಾಂಬಿಕೆ (ಬಾಗಲಾದೇವಿ)ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ೧೮ ನಿವರ್ತನ (ಅಷ್ಟದಶ ನಿವರ್ತನ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವಬಾಧಾನಿವರ್ಜಿತವಾಗಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈಒಂದು ಶತಮಾನದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸವದತ್ತಿ ರಟ್ಟಕುಲವು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಅಧಿನತೆಗೆ ಸರಿದಿದ್ದರೂ. ಕಾರ್ತವೀರ ನೃಪನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಸಿದ್ದ ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೆಲವು ಶಸನಗಳು ಪ್ರಸಾಪಿಸಿವೆ:

೧. ಶ್ರೀಮನ+ ಮೈಳಾಪತೀತಸ್ಯ ಗಣೇ ಕಾರೇಯನಾಮನಿ ೧ ಬಭೂವ+ ಉಧೃತಪೋಯುಕ್ತ:ಮುಳ್ಳ ಭಟ್ಟಾರಕೋ ಗಣೀ॥ [ಫ್ಲೀಟ್; ಜೆಬಿಬಿಆರ್ ಎಎಸ್, ೪೦–೨, ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೬೭,ಪು. ೧೯೪, ಸಾಲು ೬]

೨. ಶ್ರೀಯಾಪನೀಯಾಂಬುಧಿ ಪೂರ್ಣ್ಣಚಂದ್ರೊ ಮೈಳಾಪತೀರ್ತ್ಥಾಭರಣೋ ಗಣೋಭೂತ ಕಾರೇಯಣಮಾ ಪ್ರತಿಬದ್ದ ತತ್ಪುರಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ್ಯ ಅಧಿತಉಥಿವ್ಯಾಂ॥
[ಎ.ಇ. ೧೫, ೫೩೦.೧೦೫೬. ಮೊರಬ (ಧಾರವಾಡ ಜಿ./ ನವಲ್ಗುಂದ ತ.) ಪು. ೩೫೯.ಸಾಲು :೩–೪]

೨. ಎ ಕಲಭಾವಿ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿ. / ಸಂಪಗಾಂವತಾ) ರಾಮಲಿಂಗ ಗುಡಿ ಎದುರಿನ ಕಲ್ಲು ಶಾಸನ

೩. ನವಿಲೂರ ಬಳಿಯ ಬಾ ....ಹಳ್ಳಿಯ ಘ ....

(ಬ)ಸದಿ ಮೈಳಾಪಾನ್ವಯ ಕಾರೇಯಗಣದ ಗುಡ್ಡ

ಕೇಮಣ ರೇಚಣ ಜೀರ್ಣೋದ್ದಾರಂ ಮಾಡಿಸಿದ

ಬಸದಿ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆಗೆ

ರಿಷಿಯರಜ್ಜಿಯರಾಹಾರ ದಾನಕ್ಕೆ ಆ ಸ್ಥಳದ ಅಱುವತ್ತೊಕ್ಕಲು

ಸಾಸಿರ್ವ್ವರುಂ ಶ್ರೀರಾಜಧಾನಿ ನರೇಂದ್ರ. ಘ ಕುಳಿಯ

ಬಸದಿಯಾಚಾರ್ಯ ಬಾಹುಬಲ್ಲಿದೇವರ ಶಿಷ್ಯತಿ

ರಾಜಮತಿ ಕನಿಯರ ಕಾಲಂ ಕರ್ಚ್ಚಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ್ಕ

ತಾರಂಬರಂ ಧಾರಾ ಪೂರ್ವ್ವಕಂಮಾಗೆ ಬಿಟ್ಟರು ॥

[ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕು ಶಾಸನಗಳು,೪೫.ಸು ೧೨೬. ನುಗ್ಗಿಕೇರಿ. ಪು. ೮೩]

೪. ಶ್ರೇಯಶ್ರೀ ಯಾಪನೀಯಾನ್ವಯ ಮಖ ಮುಕುರಂ

ಚಾರುಮೈಳಾಪ ತೀರ್ತ್ಥಮಾಯ ಶೀ್ರ ಕಂಠಕಾ

ಕಾರೆಯಗಣ ತಿಳಕಂ ಧರ್ಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷ ಣಾಭೀಘ್ರಾಯಂ

ಶ್ರೀ ರಮಚಂದ್ರ ಬತಿಪತಿ ತನಯಂ ಬಾಪ್ಪ

ಸಾಮಾನ್ಯನೇ ವಿದ್ಯಾಯೀಪಿನ್ಮ್ಂಡನಂ ಬಾಹುಬಲಿ

ಮುನಿವರಂ ಸಿದ್ದ ಸೃದ್ದಾನ ಕಾನಂ

[ಕ. ಇ. ೭, ೭೮.೧೨೦೩. ಸಾಲು : ೩೭–೩೯. ಮಣಗುಂದಗೆ (ಮನಗುಂಡಿ: ಧಾರವಾಡ ಜಿ.)] .

೫. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹಶವ ಕವಿಯೂ (೧೧೭೫) ತನ್ನ ಸಮಯ ಪರೀಕ್ಷ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

ಧರೆಯೊಳ ಮುಟ್ಟದ ನಗೆದಂ

ತರಿಕ್ಷದೊಳೆಲಸಿನಿಂದ ಮೈಳಾಪ ಜಿನೇ

ಶ್ವರತೀರ್ಥದತಿಶಯವನಾ

ಧರಣೇಂದ್ರಂ ಪೊಗಱಯನುಳಿದವರಳವೇ॥ (೨–೪೭)

ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೈಳಾಪ ತೀರ್ಥಮಂದಿದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮೈಳಾಪ ತೀರ್ಥದ ಕಾರೆಯಗಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ವೃಕ್ಷ ಮೂಲ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿ. ಕಾರೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವ ಮುಳುಗಿಡ. ಕಾರೆಯ (ಕಾರೇ)ಹಣ್ಣು, ಬೋರೆಯ (ಬೋರೆ) ಹಣ್ಣು ಎಂಬುದು ರೂಡಿಯ, ಹಳ್ಳಿಯಕಡಮಾತುಗಳು.ತಿಕ್ತಕಿಯೆನಲ್ಕಾರೆಯಕ್ಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟನ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ (೭೨-೩೭) ಕಾರೆ ಎಂಬುದು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ(ದ್ರಾವಿಡ) ಶಬ್ದ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾರೆ ಎಂದು, ಮನೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಕಾರ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾರೆ ಕೊಡಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರೆಮಣ ಎಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ಕಾರೆಗಿಡಗಳು ಇದ್ದ ಜೈನಮತಮುಂದಿರಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಗಣವೆ ಕಾರೆಯ ಗಣ. ಕಾರೆಯ ಎಂಬುದು ಪಷ್ಠಂತರೂಪ ಕಾರೆಯ ಗಿಡದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕಾರೆಮುಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈಹಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಜೈನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಮುಳ್ಳುಭಟ್ಟಾರಕರು. ಮುಳ್ಳು ಎಂಬುದುನಾಮಪ್ರ ಕೃತಿ, ಮುಳ್ಳ ಎಂಬುದಗು ಷಷ್ಟ ೦ತರೂಪ ಕಾರೆ ಎಂಬ ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳಿದ್ದ ಮಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗಣದ ಗುರುಗಳು ಮುಳ್ಳ ಭಠಾರರು-ಎಂಬುದಷ್ಟ ಇದರರ್ಥ

ಕಾರೆಯಗಣದ ಜೈನಯತಿಗಳ ಪಂಗಡವು ೧೦-೧೩ ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ,ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಇರುವವರೆಗೂ, ಪ್ರ ಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು [ಕ.ಇ.೫, ೬೮.೧೨೦] ಕಾರೆಯನಾಳ್ವ ಮೈಳಾಪಾನ್ವಯಮೆನಿಸಿದ ಕಾರೆಯಗಣಗಗನ ಚೂಡಾಮಣಗಳು ಶಾಸನೋಕರು [ಎ.ಇ.೧೮, ೩೧೧.೧೧ಶ.] ಅನಾ ಕಾರೆಯಗಣದೊಳತಿ ಪ್ರಸಿದ್ದ ರುಂ ಮಹಾಪ್ರಬುದ್ಧ ಶಾಸನರುಂ ಆದವರು ಆಗಿಹೋಗಿದಾರೆ[ಕ.ಇ. ೧, ೩೨. ೧೨೯].

ಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೂ ಮೈಲಾರ (ಖಂಡೋಬಾ) ದೇವರಿಗೂ, ನಾಮ ಸಾದೃಶ್ಯದ ಹೊರತು. ಏನೇನೂ ಸಂಬಧವಿಲ್ಲ. ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥವು ಯಾಪನೀಯ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು [ಕ.ಇ. ೬೮,೧೨೦೩].ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರಾವಕಿಯರಿಗೆ ಮೈಳಲಾದೇವಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸವಣದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರ ಮತ್ತು ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜರ ಕೆಲವು ರಾಣಿಯರಿಗೂ, ರಾಜಕುಮಾರುಯರಿಗೂ ಮೈಳಾಲಾದೇವಿ ಹೆಸರಿದೆ: ಅವರು ಈಮೈಳಾಪತೀರ್ಥದ ಭಕ್ತರು. ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥಾಮಾಯವೂ ಮೈಳಾಪಾನ್ವಯವೂ. ಶಾಸನೋಕವಾಗಿದ್ದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿಜಿಲೇಯಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರಟ್ಟವಂಶಜನೃಪರೂ, ರಾಣಿಯರೂ ಮೈಳಾಪತೀರ್ಥ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುಗಳಿಗೆ, ದ್ರವಕ್ಕೆ ನಿಷಯಿಂದ ನಡೆದು ಕೊಂಡರು [ಸೌ.ಇ.ಇ ೨೦,೫೦ ೧೧೭೦ .ಪು೬೧;ಅದೇ ೬೨.೧೯೮. ಸೌದತ್ತಿ.ಪು. ೭೬: ಅದೇ, ೧೩೮೭೫-೭೬.ಪು.೧೨]